

در این نشست رئیس بخش تحقیقات بیابان با نام خدا جلسه را آغاز کرده و بر مبنای موضوع جلسه و در راستای تکمیل مباحث جلسه گذشته، به منظور شناسایی، جمع‌بندی، دسته‌بندی و غربالگری چالش‌های منابع آب، در باره فهرست تهیه شده‌ای از چالش‌های منابع آب که از قبل به اعضا جلسه ارسال شده بود، از حاضرین اعلام نظر کردند.

- با توجه به جلسات گذشته اعضا به ترتیب نظرات و پیشنهادات خود را ارائه نمودند. اعضا اتفاق نظر داشتند که ۲ چالش عمده محدودیت منابع آب و ناهماهنگی سیاست‌های کلان در الویت بحث قرار دارد و بر مابقی راهبردها ارائه شده نظرات خود را مطرح کردند.
- (مهندس رهبر) با نگاه به سند چشم‌انداز و مصوبات مجلس تشخیص (به طور کلی اسناد بالادستی) بیان نمودن مشکلات صحیح بیان شده و راهکارها (توصیه برای رفع مشکلات) به خوبی نشان داده شده است. اما وزارتخانه‌ها و بخش‌های اجرایی دغدغه‌ها را خوب پوشش نمی‌دهند.
- پنج بند از سند چشم‌انداز و راهبرد‌های که در این جلسه توسط مهندس رهبر مطرح شده اعضا پیشنهادات خود را بیان نمودند به شرح زیر می‌باشد.

- مدیریت عرضه و تقاضا

- مدیریت یکپارچه

- توجه به مسائل آب

- پرهیز از مصرف بی‌رویه منابع آب

- آمایش سرزمین

- همچنین از سیاست‌های محوری مورد توجه در این جلسه موارد ذیل را بیان شد:

- تعامل سازنده با ذی‌نفعان آب که تاثیرگذار در بحث آب هستند

- ادامه طرح‌های توسعه‌ای با الویت زنجیره‌ای پروژه‌ها (به جای گفتن چقدر سد زده ایم، بگوییم چقدر آب در اختیار مصرف‌کننده قرار داده ایم)

- سند فرابخشی

- اعمال عرضه و تقاضا

- افزایش سهم مصرف

- حرکت برنامه‌ای در چشم‌انداز ۲۰ ساله

- تمرکز بر برنامه ۵ ساله (کوتاه مدت)

- اعضا به این نتیجه رسیدند که بالادستی‌ها دقت کافی را در برنامه‌ریزی دارند ولی وقتی به پایین‌دستی‌ها (اجرا کننده گان) می‌رسیم مشکلات را می‌بینیم و طرح‌های نامناسب دیده می‌شود. در نتیجه ناهماهنگی بین بالادستی و پایین‌دستی‌ها وجود دارد.
- همچنین اعلام شد با تمرکز به سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ که در سال ۱۳۷۹ ابلاغ شد و در سال ۸۲ تصویب شده است با این مشکل که هر بند را چه وزارتخانه‌ای باید کار کند و جزء شدن روی انجام هر بند و نداشتن نظارت کافی بر انجام آن مواجه هستیم.
- در این سند چشم‌انداز تمام وظایف ذاتی وزارتخانه‌ها را آورده‌اند، مهندس رهبر پیشنهاد دادن وظایف را به صورت حکم قانونی در بیاورند.
- (مهندس رهبر): با توجه به راهکارهای وزارت کشاورزی و مدیریت بحران کار ریشه‌ای باید انجام شود و برای رفع محدودیت آب مصرف را مهار کنیم و آب تولید کنیم. ایشان بیان داشتند روی چاه‌ها باید کنترل نصب شود تا مصرف‌کنندگان مصرفشان را کنترل کنند و به مهار سیل در استان‌های سیل‌خیز (مانند نهبندان) بپردازیم چون اگر نتوانیم آب سیل را مهار کنیم در انتهای حوضه آب شور شده و منجر به از دست رفتن مقدار زیادی آب می‌شود.

- (دکتر روحی پور) افزودن رودخانه‌های فصلی خوبی داریم که اگر در جای خود استفاده شوند منجر به سیل نمی‌شود و باید به مهار رودخانه‌های فصلی و استفاده بهینه از آنها شود. همچنین بیان شد جمع‌آوری هرز آب در ایران بندرت انجام می‌شود. تنها به طور سنتی در بعضی مناطق مثل استهبانات جمع‌آوری هرز آب انجام می‌شود.
- (مهندس عباسی): در جلسه ای که جدیداً شرکت داشتند ۹۰٪ راهبردها تکنیک مهندسی و سازه بوده و تنها ۱۰٪ به روش‌های بیولوژیکی پرداخته‌اند. در صورتی که روش‌های بیولوژیک کارآمدتر از روش‌های پرهزینه سازه‌ای می‌باشد. (مهندس رهبر) افزودن برای ما بد جا افتاده است که مهندس کسی است که تنها کارهای سازه‌ای (مانند کانال خاکی و بتنی) انجام دهد. (دکتر روحی پور) هم اتفاق نظر داشتند که محققین خارجی به این نتیجه رسیدن سازه زدن به درد فرسایش نمی‌خورد و اعتقاد به انجام کارهای بیولوژیک دارند.
- طی مقایسه ای که به عمل آمد حدود ۹۲٪ از آب زیرزمینی در ایران به کشاورزی اختصاص پیدا می‌کند در صورتی که در کشورهای توسعه یافته ۷۲٪ است. این در حالیست که راندمان آبیاری در کشوری مانند لیبی ۶۰٪ است و در ایران تنها ۳۵٪ با راندمان تولید ۸۰۰ گرم می‌باشد در صورتی که راندمان تولید در کشورهای توسعه یافته ۲-۲/۵ کیلوگرم است. دلیل این امر را سواد نداشتن و سنتی عمل کردن کشاورزان دانستند.
- (مهندس سیداخلاقی) " وقتی برنامه ریزی برای پایبندی به طرح‌ها صحیح نباشد و قانون به خوبی اجرا نشود خروجی خوبی نخواهد داشت. با توجه به رویکرد نظری که موجود است باید بازنگری در طرح‌ها و اجرای آنها صورت پذیرد. ایشان اظهار داشتند که بیشتر طرح‌های که انجام می‌شود شعاری است و با توجه به زد و بندهایی که بیشتر شرکت‌ها برای گرفتن طرح‌ها دارن بیشتر به فکر درآمدزایی هستند. ایشان بیان داشتند در برنامه‌ریزی باید به تمام سرمایه‌ها فکر کنیم، ایشان اعتقاد داشتن به سرمایه‌های اجتماعی کمتر فکر می‌شود.
- (مهندس عباسی): ناهماهنگی سیاست‌های کلان را بیان کردن که صحبت آقای روحانی در توسعه ۴۰۰ هزار هکتار زمین کشاورزی و توجه نکردن به مسئله آب و کم بود منابع آبی است. (دکتر شفیعی): اکثر طرح‌ها ضمانت اجرایی ندارند و فقط روی کاغذ آورده می‌شود.
- دکتر روحی پور ۸ مورد قانون آب در کشور چین که در سال ۲۰۰۲ تصویب شده و در آن از تجارب کشورهای دیگر هم استفاده شده است را بیان کردن،
- ۱- برنامه ریزی برای منابع آب ۲- بخش توسعه و کاربرد آب ۳- حفاظت منابع آب ۴- تخصیص اقتصادی آب (حق آبه) ۴- مشارکت مردمی براساس وضعیت آب و هوا ۵- مقررات برای اجرای قوانین ۶- حقوقی کردن ۸- قوانین تکمیل کننده با شرایط دنیا تصحیح شود
- (مهندس رهبر) بیان داشتند که با محدودیت منابع آب ۲ کار باید انجام داد؛ آنچه داریم حفاظت کرد و به اندازه مصرف کرد و آب قیمت داشته باشد. اگر از سفره چاه زیرزمینی استفاده می‌کنیم از اموال ملی محسوب می‌شود مانند چاه نفت مهم و با اهمیت است. چاه‌ها باید کنتر داشته باشند و قیمت گذاری شوند.
- مهندس سیداخلاقی افزودند اولین راهبردها باید تدوین مدیریت جامع آب و بازشناسی دیدگاه‌ها و بنیان‌های علمی حاکم بر برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های کشور باشد.
- همچنین طبقه‌بندی راهکارهای کوتاه مدت و بلند مدت به طور مثال
  - ✓ تهیه طرح جامع برخورد قانون منابع آب که سریعاً به مجلس شورای ملی داده شود. (کوتاه مدت)
  - ✓ کلیه نقاط برداشت باید به لوازم اندازه گیری مجهز شوند. اعتبار مورد نیاز در قوانین بودجه تامین شود (بلندمدت)
- همچنین اعضا بر این توافق بودن که آب را به جای دستکاری و سدسازی به طور طبیعی استفاده کنیم و در بالای حوضه به طور بیولوژیک استفاده کرد.

در نهایت دکتر خسروشاهی عمده‌ترین چالش‌های مطرح شده بر مبنای موافقت سایر اعضای حاضر در جلسه و پیشنهادات اعضای برای راهبردهای حفظ احیاء توسعه و بهره‌برداری از منابع آب و همچنین راهبردهای کلان زیرگروه بهره‌وری آب در قالب جدول زیر طراحی شد.

راهبردهای حفظ احیاء توسعه و بهره‌برداری از منابع آب

عنوان راهبرد	شرح راهبرد
۱- حفظ و نگهداری نزولات جوی و رواناب‌ها در درون سامانه‌های آبرفتی	
۲- تعیین ارزش اقتصادی واقعی آب بر اساس نیازهای کشاورزی، صنعتی و زیست محیطی	محیط زیست، کشاورزی، صنعت، شرب
۳- تدوین نظام مدیریت جامع و یکپارچه منابع آب کشور	براساس چهارچوب طرح پایه آمایش سرزمین
۴- آموزش همگانی و تدوین برنامه‌های آگاه‌سازی عمومی برای حفاظت و بهره‌برداری بهینه از منابع آب	رسانه‌ها- NGO - مشارکت توانمندسازی و ظرفیت‌سازی

راهبردهای کلان زیرگروه بهره‌وری آب

۱- مدیریت جامع آب کشور	ناهماهنگی سیاست‌های کلان آب
	ضعف جامع‌نگری مدیریت آب
۲- آموزش مشارکت ذینفعان و بهره‌برداری آب	